

Dr. JANKO OBERŠKI: **I. Knjiga Makabejska**, Zagreb 1964. (ciklostilom).

I. Knjiga Makabejska prikazuje vrlo zanimljivu povijest vjerskog i nacionalnog prepoda, buđenja vjerske i nacionalne svijesti i narodnog ustanka protiv nadmoćne ugnjetavačke sile što ga je šaćica hrabrih i odvažnih ljudi vodila bez ikakvih ljudskih sredstava, možemo reći, bez ikakvog izgleda — po ljudsku govoreći — u povoljni ishod same akcije sve do konačnog ostvarenja vjerske i nacionalne samostalnosti. Presmion, pače i nepromišljen pothvat, u neku ruku skoro i nemoguć, ali koji, eto, postaje stvarnost. To je jedno pravo čudo!

Povijest tog pothvata može se slobodno nazvati pravim nacionalnim eposom, ali bez ikakvih ukrasa ili izmišljenih uveličavanja, koji stvarno prikazuje kako su ti ljudi uz najteže, skoro nemoguće uvjete, uz velike nacionalne poteškoće i bijede znali ostvariti svoje uzvišene ideale. To je knjiga koja se na dušak čita.

Svu je ljepotu jedne zaista jedinstvene epopeje prof. Oberški nastojao prikazati u pravom svjetlu svojim prijevodom i svojim tumačenjem. Uz jasan prijevod i uz iscrpno tumačenje sama epopeja postaje mnogo pristupačnija a, potom, i mnogo privlačivija. Podaci su teksta prikazani mnogo opširnije i jasnije, vrlo su dobro razjašnjene povijesne činjenice, palestinska je topografija auktoru izvrsno poznata. Sve to tako snažno djeluje na čitatelja da on u misli oživljuje događaje i da ih prati kao da se zbivaju pred njegovim očima.

I sam je tekst bio predmet pomnijeg i stručnog proučavanja: označene su sve razlike između grčkog teksta i Vulgate, istaknute su i najmanje nijanse u značenju. Kao povijesna knjiga I. Knjiga Makabejska ne predstavlja otežiti tekst Svetog pisma SZ, ali tu i tamo nailazimo i u njoj na veće poteškoće za prevodioca. I njih je prof. Oberški nastojao sretno riješiti na temelju savjesnog proučavanja.

U 2,42 auktor prevodi: »Zbor Asideja.« U tumačenju daje tačan smisao riječi *Asideja* prema značenju koji ona poprima u Svetom pismu SZ: to su »pobožni vršitelji zakona Božjega.« U istom poglavlju r. 48. prevodi vrlo zgodno hebrejski izraz »Non dederunt cornu peccatori« — ne dopustiše da prevlada grešnik. Vrlo dobro također tumači kako je Vulgata mjesto okova mogla prevesti *pueros*, jer je u svome rukopisu čitala *paidas* mjesto *pedas*. U retku 5. 8 u zagradama vrlo zgodno zapaža da se pod izrazom *Gazerove kćeri* imaju razumjeti njegova sela. Vrlo zgodno također primjećuje u 8. 17 da je *Jason*

grecizirano ime od hebrejskog *Jesua*. Dosta zagonetni redak 3. 48: »Po tom su otvorili zakonske knjige, iz kojih su neznabošci tražili slike svojih idola«, auktor nastoji razjasniti u tom smislu da su Židovi razmotili u Masfi knjigu zakona, koju su helenisti tumačili u prilog neznabožačkog štovanja, kao što je nekada kralj Ezekija razastro Rapsakovo bogohulno pismo u hramu, da bi u svojoj molitvi podsjetili Gospodina na obećavačivanja zatirača zakona Božjega i pravog štovanja Boga i isprosilili njegovu pomoć protiv njih. Kad se usporedi tumačenje sa slovom teksta, ovaj ostaje i dalje zagonetan i predmetom raznih tumačenja, ali ipak moramo priznati da mu je prof. Oberški dao jedan zadovoljavajući smisao. Vrlo dobro tumači auktor 5. 54: »Tada su se radosno i veselo stali uspinjati na goru Sion, gdje su prinесли paljenice, što nije od njih nitko poginuo, nego su se svi u miru (zdravi) povratili« u smislu da ovim nije rečeno da nitko nije poginuo u Judinoj vojsci, nego da su svi oni koji su se neozlijeđeni povratili iz boja zahvaljivali Bogu za tu milost.

Vrlo dobro auktor naznačuje da era Seleucida ili tzv. grčka (helenistička) era počinje sa god. 312. prije Krista, te u čitavoj knjizi zgodno, na temelju tog datuma, uz eru Seleucida stavlja i nama poznatiju eru Kristova rođenja.

Na str. 13. auktor tačno tvrdi da su Sirci sagradili svoju tvrđavu u Jerusalemu na mjestu nekadašnje Davidove tvrđave, mada se ona još i danas naziva Davidovom. To je utvrdilo i najnovija palestinska arheologija. Tačno također auktor tumači naziv gorja *Akrabatine* sa *Skorpionskim gorjem*. Sa starijim latinskim prijevodom (*Vetus Latina*) i s Josipom Flavijem auktor ispravno tvrdi da u 5. 66 mora biti *Marisa* a ne *Samarija*, kako ima Vulgata i grčki kodeksi *Sinajski* i *Aleksandrijski*.

Na više mjesta (str. 31, 59, 80, 83, 106) auktor ističe kako i svjetovna povijest potvrđuje mnoge podatke I. Knjige Makabejske. Spominje npr. kako se sačuvala bilješka rimskog konzula *Kaja Fanija* o dolasku Judinih poslanika u Rim, o njihovim zaštitnim pismima i o njihovom povratku.

U svome djelu auktor pokazuje izvrsno poznavanje grčkog i hebrejskog jezika, stručnu spremu za biblijska historična pitanja i familijarnost s palestinskom topografijom. Sve to i neopazice prati auktor u njegovom razlaganju i daje njegovom radu neobičnu vrijednost i čije. Mi mu iskreno čestitamo na njegovom uspješnom djelu, kojim je on u mnogo čemu ilustrirao povijesne prilike i uvjete pod kojima je nastala knjiga *Mudrosti*, također od auktor

prevedena i protumačena lanjske godine. Uvjereni smo da će hrvatska katolička javnost primiti i ovaj lijepi i dragocjeni dar zaslužnog profesora s ugodnošću i sa zahvalnošću. Dakako, bilo bi poželjnije da je auctor svoju knjigu štampao, jer bi time bio izbjegao ne malom broju štamparskih pogrešaka i drugih tehničkih nedostataka a javnost bi lakše koristila dragocjeni sadržaj nadahnute knjige uz ovako prikladni i stručni komentar. I. S.

Dr. JORDAN KUNICIC O. P., **Zrnca životne mudrosti**, izd. Hrv. knjiž. društvo sv. Cirila i Metoda, Zagreb 1965, str. 96.

Steta što je djelce izašlo u ovom povelikom knjižskom obliku. Da je kojom srećom tiskano u džepnom izdanju, moglo bi postati duhovni vademecum tolikih duša. Čovjek bi ga uzeo sa sobom, otvorio u časovima odmora i šutnje, pročitao pokoji od brojnih misli, zaustavio se kod kojeg misaonog odsjeka, i o tome bi razmišljao. Ovakvo je knjižica nepednosa da se nosi na put i ostaje samo sobno i stolno štivo.

A trebalo bi ovakvo djelce trajno imati uza se. U njemu je na aforistički način skupljeno preko tisuću "zrnca životne mudrosti". Nema važnijega životnog pitanja da se nije skrilo u deset sekcija što ih je auctor obuhvatio. Neke sentencije zvuče sasvim originalno, neke zbilja duhovito, neke su po stilizaciji oštre i dotjerane, druge običnije i svakodneve. Naći ćete gnoma koje se mogu takmičiti s Hipokratovim i La Rochefoucauldovim. Religiozne misli mjestimično idu tragom Pascalovim. Tu i tamo nalazite na pouku poput Gracianovih. Sve u svemu — djelo koje bi bilo korisno imati trajno uza se.

Cini se da su najuspjeliji oni dijelovi knjige koji rade o svakodnevnim problemima, kreću se oko naših svakodnevnih muka i ulaze u našu običnu psihologiju. Pisac time otkriva da je uvijek budan kad je pred njim čovjek. Ali čovjek u čijem srcu nalazimo dublje korijenje, koji traži trajnije odgovore. Tome čovjeku, refleksivnom i zabrinutom, pisac bratski donosi pune prgršti zlatnih zrna životne mudrosti. Ne zato da mu se divi, nego da u mjenjačnici duha tim mislima trguje i samoga sebe obogati.

Preporučujemo knjižicu svima. I svećenicima, da se posluže kod propovijedi i pouka. I laicima, da razmatraju svaki dan bar pokoji misao. Mudrost njihova života zastalno će porasti i sama postati zrnata i jedra. M. Š.

(1) KRESINA ANTONIUS, **De maturitate spirituali christiana iuxta S. Paulum**, Roma 1965, Pars dissert., str. 1—57.

(2) FUCAK HIERONYMUS, **Mandatum propheticum Jesu a Patre datum** (Jo 12, 49s), Roma 1965, Pars dissert., str. I—XVI + 38.

S radošću predstavljamo dvije odlične disertacije, iako samo djelomično izdane, dvojice negdašnjih slušača našeg Bogoslovskog fakulteta

koji su nakon viših teoloških i biblijskih studija doktorirali — prvi na Gregorijani, drugi na Franjev. bibl. studiju Antonianuma u Jeruzalemu. Obje se radnje odlikuju što su pisci sretno odabrali temu, strogo znanstveno je obradili, stručno probrali i iskoristili literaturu, doprinijeli osvjetljenju problematike o kojoj rade. Pokazali su dar za egzegete, što nam je osobito potrebno, da znaju, kako bi rekao sv. Pavao, »pravilno rezati« i lomiti »riječ Istine«: 2 Tim 2, 15.

(1) Radnja A. Kresine, svećenika pazinske biskupije i sadašnjeg profesora Bogoslovije u Zadru, svrstava se među one koje obrađuju temeljno pitanje duh. bogoslovlja: pojam kršč. duhovne zrelosti ili savršenosti. On je sistematski obradio što o tom misli sv. Pavao. Radnja mu se dijeli, nakon opširnog uvoda, u pet poglavlja od kojih su prva dva ovdje izdana. Steta što ovdje nije izdan i Uvod u kom Pisac, da bi došla kasnije od izražaja izvorna Pavlova misao, prethodno raspravlja o idealu zrela; potpuna čovjeka: u helenizmu, u SZ-u, u židovstvu Pavlova vremena (poglavitito kod Kumrana i kod Filona).

Kresina u 1. poglavlju podvrgava strogoj znanstvenoj egzegetskoj analizi sva mjesta sv. Pavla koja mogu doći u obzir kad se radi o kršč. duhovnoj zrelosti: Ef 4, 13 + Heb 5, 14 + 1 Kor 3, 6 + 13, 11 + 14, 20 + Gal 4, 3 + Fil 3, 15 i dr. U središtu njegova ispitivanja stoje nasuprotne riječi: *teleios-nepios* kojih je hrv. prijevod upravo u pitanju. No, možemo ovdje preteći Kresinine rezultate i te izrazе, od početnog k razvijenom značenju, u duhu Pavlovu prevesti: *teleios* = dovršen, potpun, savršen, zrio, duhovan (tj. čovjek u kojemu je duh, jer stoji pod utjecajem Duha, harmonički prevladao tjelesnost); *nepios* = djetinji (točnije: djetinjast), nerazvijen, nesavršen, nezrio (u kojem još neoduhovljena tjelesnost dolazi do izražaja).

U 2. poglavlju nas Pisac uvodi u podrijetlo i smisao Pavlove antiteze: *teleios-nepios*. Pošto je ustanovio da je susrećemo i inače u jeziku misterija — poganskih, starozavjetnih, krščanskih — Kresina tvrdi da ona kod Pavla ima drugo značenje te se ne da isključivo protumačiti iz terminologije misterijske ideologije. Pavlovu ćemo antitezu *teleios-nepios* bolje razumjeti iz tadanjeg pučkoga govora, ali iadavse iz samog idealnog i rječničkog blaga sv. Pavla. Kod njega ti izrazi dolaze u društvu drugih dvaju parova nasuprotnih izraza: a) *nedorastao* — *dorastao*; a još više, u duhu Sv. pisma, *sarkikos-pneumatikos*, tj. tjelesan (karnalan) — duhovan.

Rado bismo se tu zaustavili na pojedinostima, ali su oba izdana poglavlja tako krcata egzegetskim pojedinostima da je teško izdvojiti ovu ili onu temeljnu misao a da se ne osiromaši cjelina.

Steta što u štampanom izvatku nema malo opširnijeg zaključka u kojem bi Pisac završio svoju misao. Iz priložena sadržaja cijele radnje